

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Consolatio Desperantium, Seu Conciones De Magna Dei
erga Peccatores serio poenitentes, comitate**

Bosquier, Philippe

Coloniae, 1617

II. Veritas Textvs Explicatvr, & defenditur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56142](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56142)

clausula, *Quoniam in aeternum misericordia eius.* Quid ergo credendum? dicetis mihi.

II.

VERITAS TEXTVS EXPLICATVR,
& defenditur.

Bona verba quaero, Auditores: neque enim tetus uolter, neque expressa sacrae Scriptura testimonia menda eij arguenda sunt, neq. Deus uolter ut homines proprie misericors est: cu enim Deus misericors dicitur, intelligi debet de effectu misericordiae & auxilio quod hominibus confert totaliter aut partialiter eos liberando, aut in aduersitatibus, & mala fortuna confortando: neque etiam cum Deus negatur misericors falsum asseritur, nihil enim aliud a Deo remouetur, quam realis compassio & misericordis, quam miseria alterius in cordi misericordis causat. Misericordia enim duo inuoluit, compassioem & subuentionem: Prius proprie non est in Deo ob rationes allegatas, cum sit passio homini propria:

Cicero 4. Tuscul. *Quaedam humanitatis quoque habent primam speciem, ut misericordia, aegritudo, metus.* Idem Orat. pro Murana *Est etiam in dissolucanda seueritate laus aliqua humanitatis.*

Alterum scilicet Subuentio est in Deo, eique proprie competit, tum quia ipse extra omnem miseriam est, tum quia omni genere bonorum abundat quae cuius malo opponat, & ut summè bonus, nobis nihil vult, nisi bonum; & cum sit omnipotens, & quando, & ubi vult, bona nobis conferre potest: cum è contrario homo plenus miseriarum sit, & earum quae Oceanus.

Iob. 14. *Homo natus de muliere, repletur multis miseris.*

Ara malorum.

& solum pugillum bonorum habeat, ut cisterna perurum aqua.

Foderunt

Foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, qua conseruere non valent aquas. Ierem. 2.

Compassione abundare potest, multum proximo subuenire non potest:

Coangustatum est enim stratum, ita ut alter decidat; Isai. 28.

Et pallium breue utrumq; operire non potest. Ne forte non sufficiat nobis et vobis; ite potius, et emittite vobis.

Plenus et dulcius ex ipso fonte bibuntur aquae. Idem itaq; de Misericordia Dei dico, quod S. Thomas de Ira, Quod Ira et huiusmodi attribuuntur Deo secundum similitudinem effectus; quia enim proprium irati est punire, eius punio ira Dei metaphoricè vocatur, sic quia proprium est Misericordiae cum potes miserum requirentem auxilium subleuare, tale adiutorium metaphoricè Misericordia appellatur: Sic alibi dicitur P. 1. q. 3. a. 2. ad 2.

Deus, Poenitet me fecisse hominem, eò quod instar hominis poenitentis affectus esset; ut enim poenitens de peccatis conatur illa eluere & annihilare, vel poenitens se librum quempiam conscripsisse in spongiam eum incumbere iubet, aut in ignem proicit; ita etiam Deus totum genus hominum malorum de facie terrae aquis diluuij sustulit: Sic hic & alibi dicitur Genes. 6.

Deus Misericordia motus, quia facit quod homines potentes & diuites cum misericordia erga pauperes afficiantur: ut enim isti pauperibus auxiliatrices manus admouent, eos lauant, vngunt, vulnera reliquant, & stabulario pro semimortuo, ut Samaritanus ille, satisfaciunt: Ita Deus diuissimus & potentissimus non negligit prodigo, Publicanis & peccatoribus succurrere in omnib; quæ nouit ipsis necessaria, Luc. 10.

Plane ad normam Stoicorum Deus misericors est; nam Prodigum & Publicanos de molestijs & miserijs absq; molestia & miseria educit, & ~~trahit~~ Cicer. 1. de Tuscul.

nam ut Stoici aiunt: Non suscipere ipsi agritudines propter alios debemus; sed alios, si possumus, leuare agritudine, ut refert Cicero.

Et Seneca verus & genuinus Stoicorum surculus. Non miserebitur sapiens, sed succurret. non miserebitur inquit

Et Seneca verus & genuinus Stoicorum surculus. Non miserebitur sapiens, sed succurret. non miserebitur inquit

inquit, id est, non fiet ipse intus quoque tam miser, quam is est, intus & foris, cui succurrit.

Præterea, figura quædam est quam Græci appellant Anthropopathos, qua passiones & affectiones humanæ Deo attribuuntur.

Respondere etiam possem, Deum motum esse compassione super publicanos & peccatores, ut ipsis magnitudinem miseriæ per peccata ipsorum causare ostenderet, & sic misericordiæ motus, id est, publicani tamen erant miseri, abiecti, viles, & tantorum suppliciorum rei, ut ipsum Deum, nisi omnino ἀπαθὴς esset & ab omni perturbatione immunis, ad misericordiam permouere possent. Huius autem expositionis S. Ambrosius mihi author est, nam loquens de Ira Dei aduersus genus humanum, quæ diluuium vniuersale super faciem videntis telluris propter multitudinem & enormitatem peccatorum, & maximè contranaturalis luxuriæ, causauit, ait, Neque enim Deus cogitat sicut homines, ut aliqua ei nona succedat sententia, neque irascitur quasi mutabilis: sed ideo hæc leguntur, ut exprimat peccatorum nostrorum acerbitas, quæ diuinam meruerit offensam; tanquam eorumque increuerit culpa, ut etiam Deus qui naturaliter non mouetur, aut ira, aut odio, aut passione vlla, prouocatus videatur ad iracundiam. Cum itaque de similibus similiter iudicandum sit, dicere mihi licet Deum describi hic misericordiæ motum, ut nos doceamur miseriam Prodigii, publicanorum & peccatorum tam magnam fuisse, dolorem tam intensum, ploratum tam amarum, singultus tam intercisos, suspiria tam profunda, lachrymas tam profundas, ut sufficere viderentur ad commouendum immutabilem, ad molestandum passionibus impassibilem, & contristandum lætitiæ essentialem. Atque ita se res habet, Auditores, miseria peccatorum inenarrabilis est.

Ambr. l.
de Noe &
Arca. c. 4.

Psal. 15.

Thren. 2.

Contritio & infelicitas in visceribus eorum, & viam pacis non cognouerunt.

Duplici contritione contere eos Domine Deus noster.

Magna velut mare contritio tua.

Denique

Deni
incarna
mus illu
tia hom
cepto p
factus; &
siones
patore
& trepi
Certo q
fleuerit
su imm
mas eff
Roman
vbi Troi
Item
niam v
Et lau
uit se ips
tum.
Plor
suis dep
calicis,
In die
possit ill
lachrym
villa G
inquit M
Marcus
discipul
que ad m
mul.
Que
tati & n
due' ex
quenti v
morus
caret.

Denique respondeo hic agi de Deo Homine, Deo incarnato, Iesu Christo, ut dictum fuit cum exposuimus illud *Homo quidam* fuit autem Christus per omnia homo, & in omnibus aliis hominibus similis, excepto peccato & ignorantia; *In similitudinem hominū factus; & habitu inuentus, ut homo*: omnes etiam passionibus humanas, quæ a peccato liberæ sunt, habuit; pauorem & metum, tristitiam & dolorem, tremorem & trepidationem, & nescio quas non affectiones. Certo quidem non scio an instar Heracliti continuò fleuerit; illud certissimè scio agelastum fuisse, & à visu immunem. An non audistis quam calidas lachrimas effuderit cum videret e minus Ierosolymam à Romanis funditus & radicitus extirpadam, & cū posset *Troia fuit. Videns Iesus ciuitatem fleuit super illam.*

Phil. 22

Item cum Lazarū resuscitaturus à morte in Bethaniam venit:

Luc. 19.

Et lachrymatu est Iesus, & infremuit spiritu & turbauit se ipsum: rursus fremens in seipso venit ad monumentum.

Ioan. 11.

Plorauit item cum in cruce extensus pro inimicis suis deprecaretur; cum orto Oliueti pro translatione calicis, conuersione Petri & aliorum orauit.

Hebr. 5.

In diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum, qui posset illum saluum facere à morte, cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia. Item in villa Gethsemani, *Capit conuerti & mœstus esse*, ut inquit Matthæus: aut, *Capit pauere & cadere*, ut inquit Marcus: nec hanc suam tristitiam dissimulauit, sed eam discipulis patefecit dicens, *Tristis est anima mea usque ad mortem*; ut natrant Matthæus & Marcus simul.

Matt. 26.

Marc. 14.

Ibid.

Quoties autem misericordia motus est ad pietatem & misericordiam motus dicitur cum filium viduæ ex Naim efferri cerneret, non tamen fleuisse, quem vitæ redditum matri tradidit: Misericordia motus est cum panes pro multis millibus multiplicaret.

Luc. 7.

Marc. 6.

Vidit turbam & misertus est super eos.

Misericordia motus est cum vulneratum equo suo impositum curatis vulneribus ad hospitium prouexit,

Luc. 10.

Samaritanus videns eum misericordia motus est. Misericordia motus est cum peccata totius generis huma-

1. Petri 2.

ni suis humeris imposuit cruci secum affigenda, *Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum.* Quod redempti nunc sumus & in via ad salutem constituti, nisi nobis ipsis desimus. vnde quaeso oritur, si non ex misericordia Dei, & non ex operibus nostris? Non

Tit. 3.

ex operibus iustitia, qua fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Quod etiam num viu-

mus, quod communem illum aerem haurimus, quod terra nobis non dehiscat & maiorem partem viuos absorbeat, cum tot & tam enormia flagitia commiserimus, vnde quaeso nisi de ipsius misericordia, qui

Thren. 3.

Domini quia non sumus consumpti. Alios interim multos, forte non tam malos quam nos funditus perdidit & viuos ad tartara decessit, vt Dathan & Abyron cum suis consortibus.

Iob. 7.

Consumpti sunt absque spe.

Ecc. 4.5.

Consumpti sunt in impetu iracundia.

Auditores charissimi, comedere aut bibere Christo, neque tam naturale, neque tam delectabile fuit, quam super miseras inopum & miserorum compari & misereri; dicere enim poterat, *Quia ab infantia*

Iob. 31.

mea creuit mecum miseratio; & de utero matris meae ingressa est mecum. Erat ei misericordia vt torques pretiosus, miseratio autem vt crux argentea ex ea in Christi

pectore pendens, quæ ipsi minores difficultates haud peperit, quam maior illa & enormis lignea à

Iudæis humeris eius imposita, si diligenter consideremus & tempus quo hanc crucem in anima sua

portauit, & amorem erga nos, quo in corde eius conflagrauit. Nam crucem illam ligneam circiter horam aut duas ad summum in dorso baiulauit, & tres

aut quatuor horas in ea pependit; sed crucem misericordie

ficord
natiui
pertul
ius am
tura h
molest
& com
compa

Ext
interio
toris no

In Ie
inclina
subuen

quorun
fingunt
ellet: Si
ber: Qu

miseri
lesunt:

probius
si se na

dendum
genere n

des: aut a
to: Cer
compa
& sine

ut & pr
Et q
matris

ter m: se
natural
infante
ne mis
fericor
matris:

ricordiae & compassionis toto tempore vitae suae, à natiuitate imò & conceptione ad sepulchrum vsque pertulit: Et sicut non inuenitur amor aliquis, qui eius amor comparari possit; amor autem eius mensura fit compassionis, compassio autem doloris, & molestiae; ita etiam nulla interior crux miserationis & compassionis reperiri poterit, quae cruci Christi comparetur.

Ascendite & videte, si est dolor, sicut dolor Thren. 1. meus.

Exterior crux quidam effectus & signum aliquod interioris fuit: *Apparuit humanitas & benignitas Saluatoris nostri Dei omnibus hominibus.*

In Iesu Christo itaque fuit misericordia, quae dicit inclinationem, seu potius actum animi prompti ad subueniendum misero; & commiseratio quae iuxta quorundam opinionem commotionem viscerum & sanguinis sonat. Et quare haec virtus in Christo non esset: Si enim verum est, ut Graecum Prouerbum habet: *Quod homines boni prompti & faciles sunt ad misericordiam: Item quod Viri improbi viscera non mollescunt: nihilque possit Christo reperiri melius, aut probius.* Si signum optimae naturalis complexionis sit, se natum ad adiuuandum, conseruandum & defendendum proximum opinari; *Quae melior est in hominum genere natura, quam eorum qui senatos ad homines iuuandos, putandos, conseruandos arbitrantur?* ut inquit Cicero: Certe Iesus-Christus misericordissimus, maximè compatiens, & ad lachrymas non crocodili, sed verae & sinceræ miserationis & compassionis tenerimus ceteris & promptissimus.

Cicer. l. 1. Tuscul.

Et quidni maximè misericors esset, qui erat filius matris miserationis & misericordiae? *Salue Regina, mater misericordiae, canit Ecclesia:* solent enim cum lacte naturales quasdam inclinationes à matribus sugere infantes: *Quis ergo dubitabit de magnitudine misericordiae Iesu-Christi filij matris tam misericordis? maximè si quis consideret esse filium matris sine patre. Si verum est, quod doctus quidam*

O 2 calamus

calamus scripsit, Nullum genus virorum in particu-
lari aut generali esse quod clemētia & humili dulce-
dine illustratum fuerit, quin hanc virtutem possideat
& acceperint ex parte materna tantum. Si ipsum no-
men mulieris dulcedinem quandam importet, *Mulier*
quasi mollis aer: Si in nobis viris communi modo pro-
gnatis virtus nostra mascula, & naturalis ferocia ma-
ternæ complexionis admixtione vt vinum aqua di-
luitur; bone Deus, quam misericors & miserator
fuit Iesus Christus, qui ex Virgine sine Patre genitus
est, nec aliam mixturam, quam clementissimæ ma-
tris habuit?

Si omnium nostrum auia Eua, eò quod sine ma-
tre è viro producta esset Virago dicta fuit, nomē hoc
illi imponente Adamo in præsentia Dei dicens, *Hæc*
vocabitur virago, quia de viro sumpta est. Vbi Varablus si
sermo latinus pateretur, dicendum esset *vira à viri-*
nam sic apud Hebræos adiectione vnus littera mu-
lier denominata est a viro; Illi enim virum siue mati-
tutum *Is* dicunt; & mulierem siue vxorem *Isa*. Et qua-
dam Anonymi verso excusa Lugduni habet, prop-
terea vocabitur Virissa, &c. fuit autem hæc Eua
quavis Amazone Hyppolita aut Penthasilea, imò
virgine Aurelianensi Ioanna virilior. Quid mirum
si Dominus noster Iesus, qui ex nullo homine de-
cendit, sed ex purissima virgine, tenella adhuc & qua-
tuordecim aut 15. annor. iuencula originem tra-
xit, *Virginus* cognominetur, non propter aliquod ef-
feminatum vitium, sed vt significetur omnem sua-
uitatem & bonitatem fæmineam & virginalē ma-
tris ipsius Virginis in ipsum transfusam fuisse: fuit
itaque optimus, dulcissimus, benignissimus & mis-
ericordissimus huius mūdi vir, in finitè sua bonitate su-
perans Dauidem qui ipsa bonitas videbatur, & Mo-
sem de qua Scriptura ait, *Erat Moyses vir mitissimus su-
per omnes homines, qui morabantur in terra*. Iesus Chri-
stus vt est inter Magnos Maximus, ita inter bonos op-
timus, *Deus Op. Max.*

Vatabl.
in l. 2.
Genes.

Num. 12.

Num. 22.

Et cur non: nam si Rhinoceros Indicus, animal
adeò

adeò
quea
omn
sinu
goric
benig
uen
reddi
ret, a
ex pa
mus,
bet M
haber
cum f
perfo
tatis

Na
mum
autem
tri: on
ne et
tatem
confi
rum c
Pr
& no
poter
uenie
exere
perfe
iam v
mo g
est q
us ag
alius
diun
obic

adeo effertur ut nullis viribus à venatoribus capi
 queat, confecta pulchra virgine suum expandente
 omnem furorem & ferociam deponit, ac in sedentis
 sinum plane mansuetus se inclinat, ita ut facili ne-
 gotio capi possit: bone Deus, quam mansuetum &
 benignum filium Dei Dominum nostrum mora illa no-
 uem mensum in utero dulcissimæ virginis-Matris
 reddidit, quamuis ante furorem & ferociam spira-
 ret, ac *Deus ultionum Dominus* diceretur. Atque hæc
 ex parte materna: Si autem & paternam considere-
 mus, an non infinite misericors est Patrem enim ha-
 bet Misericordiarum & Deum totius consolationis
 habet & spiritum sanctum, non quidem ut patrem,
 cum fides Catholica duos in Trinitate aut eiusdem
 personæ partes respiciat; sed ut Architectum humani-
 tatis suæ in virginali utero.

Conceptus de spiritu Sancto.

Corpus apertum mihi.

Nam à bonitate essentiali quid aliud quam opti-
 mum quid & clementissimum expectandum est? Nunc
 autem Theologi bonitatem Spiritui sancto, sicut Pe-
 tri omnipotentiam, & filio sapientiam, attribuunt, e-
 rit ergo Christus optimus, cum ex omni parte boni-
 tatem recipiat, & omnis suauitas spiritus in ipsum
 confluat, ut in mare flumini omnes, de ipso itaque ve-
 rum esse potest, *Et misericordia motus est.*

Præterea, ut homo suos motus habet, sic enim ut
 & nos, cor suum habet, & sic misericordiam elicere
 potest, id est, miseriam cordis ex miseria aliena pro-
 uenientem, quæ in ipso plus quam in aliis vim suam
 exercuit. Deinde, cum habeat omnes virtutes, idque
 perfectissimè & per excellentiam, necessarium erit etiam
 virtutem misericordiae in ipso esse, idque in sum-
 mo gradu. Ulterius misericordia eius multò maior
 est quam quæuis alia creaturarum, eo quod perfecti-
 us agnoscat omnes miserorum miseras quam quis
 alius intellectus creatus; solent enim amor, o-
 dium, miseratio, & similes effectus per notitiam
 obiecti mensurari: Si cognitio sit perfecta de obiecto

*Symb. A-
 post.
 Psal.*

*Greg. l. 31.
 Moral. c.
 11.
 Phileus
 & alij
 Recent.
 Barthol.
 Anglicus
 de Propr.
 rerum l.
 10. c. 88.*

bono, sine dubio consequetur amor magnus; si nulla sit cognitio, nullus erit & amor.

Ignoti nulla cupido.

Voluntas non fertur in incognitum.

Si notitia miseriae est exigua, parua quoque erit misericordia; si magna & perfecta, eiusdem mensurae misericordia resultabit. Hoc suo facto nos docent pauperes & mendici caeci, claudi, vulnerati; nam consistentes ad portas ciuitatum aut ecclesiarum valuas, vulnera sua, imò & scabiem, & vlcera detegentes, & interdum nescio quo artificio fœdiora reddentes, linteamina variis coloribus infecta ostentant, & se miserimos clamitant, eò solum sine vti spectatores & auditores ad maiorem misericordiam excitent. Ex quo fieri videmus vt illi magis nummati redeant domum, qui suam miseriam optimè exhibere norunt. Christus autem habuit animam admodum sapientem, & subtilem, ac in schola diuinitatis suae cui in vnitae personae coniungebatur, optimè edocta, quãta cuiusque nostrum miseriae essent, idque melius speculando quam nos experiendo: non potuit itaque eius misericordia & miseratio esse non maxima.

Præterea experientia tot miseriarum, quas pro nostra salute voluntariè subiit, ipsum ter misericordem reddiderunt: An fuit aliquis ipso pauperior qui non habebat vbi caput suum reclinaret? qui vt in aliena domo nascitur, ita in sepulchro alieno sepelitur, qui mox ac natus ad mortem cum reliquis innocetibus Bethlemiticis damnatus est, qui persecutoris manus arrepta in Ægyptum fuga euasit? fuitne aliquis maiorem calumniam passus, maiorem tentationem sustinuit, tam ab hominibus, quam à Dæmonibus? Fuitne quispiam eo tenerior & ad sentiendum excitatior? fuitque vnquam in venatione lupus rapax magis exagitatus? Appellat eum Propheta, *virum dolorum & scientem infirmitatem*. In ipso verè impletum est tam quoad corpus, quam quoad animam, *Erui*

Genes. 3. sicut Dij, scientes bonum & malum.

Acton.

Attendite & videte, si est dolor, sicut dolor meus, Euc- *Thren. 1.*
 nit enim, ut qui miseras degustarunt, qua maria
 transfretarunt, qui mundum peragrarunt, qui hospita-
 lia inhabitarunt, &c. aut saltem illi qui perfectius
 alienas miseras considerant, & quibus malis huma-
 na vita exposita est ponderant, maxime misericor-
 des sint: unde D. Thomas Senes & sapientes, qui *D Thom.*
considerant se posse in mala incidere, & debiles, & formi- *2. 2. quæst.*
dolosi sunt magis misericordes. E contrario autem, qui re- *20 a. 2.*
putant se felices, & in tantum potentes, quod nihil mali se
putant posse pati, non ita commiserentur. Hinc celebris
ille versus Didonis Regina primæ Carthaginis à qua-
dam Angliæ Regina sæpè frequentatus.

Non ignara mali miseris succurrere disco. *Virg l. 1.*

Homo, qui in homine calamitose est misericors, me- *Aen*
minit sui; *Publius.*

Homo sum, humani nihil à me alienum puto. *Terent.*

Consequens ergo est, chari Auditores, Iesum Chri-
 stum omnes sua misericordia & cõpassione superare
 nec hominem quenquam esse, qui alienis malis faci-
 lius moueatur, cur cor celerius alterius miseras cõ-
 intimo doloris sensu compatiatur. Et hoc argumen-
 to vsus est S. Paulus ut spem nostram Christi miseri-
 cordia & clementia confirmaret, dicens,

Debit per omnia fratribus similari, ut misericors fie- *Hebr. 2.*
ret, & fidelis Pontifex ad Deum, ut repropitiaret delicta
populi in eo, in quo passus est & ipse, & tentatus, potens est
& eis, qui tentantur, auxiliari.

Et infra, *Non habemus Pontificem, qui non possit com-* *Hebr. 4.*
parsi infirmitatibus nostris; tentatum autem per omnia
pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum
fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequa-
mur.

Deniq; si expendamus duplicem finem ob quẽ Chri-
 stus à Patre suo in hunc mundum legatus aduenerit,
 necellario dicemus & corpus & animã eius perfectis-
 simè ad misericordiam & miserationẽ disposita fuisse,
 O 4 cum

cum sane hac dispositione difficillimè munere suae legationis defungi valuisset. Primò itaque in hunc mundum venit ut peccatores ad se colligeret & vocaret, *Non veni vocare iustos, sed peccatores*; illos, inquam, qui Deum offenderant: Quod enim dignior indignum, Rex subditum, Dominus seruum roget & oret, quod ab eo qui nobis contumeliam & iniuriam intulit pacem rogemus, fieri sane nequit, nisi ab eo qui in summo gradu misericors est: Exemplum habemus in Pisistrato Atheniensium Tyranno, quem cum in propria domo in pleno conuiuio coram omnibus ad cenam inuitatis Thrasippus acerbis conuiciis excerpisset, imò antequam aula exiret faciem Tyranno conspuisset; mane surgens Thrasippum adiit, rogans ne seipsum perimeret perpendendo crimen laesa Maiestatis hesternae die commissum, & ut omnem ei timorem adimeret, pristinam ei amicitiam & familiaritatem iuravit. Vbinam quæso talem Regem Christianum reperiemus, qualis hic ethnicus tyrannus erat? Christus tamen hæc omnia ut nos lucretur fecit, ergò summè misericors est: Venit enim ut pro peccatoribus & inimicis suis se morti exponeret;

Cum inimici essemus reconciliati sumus Deo per mortem filij eius. pro illis inquam quorum maior pars in summam ingratitude prolapsura erat, & pretium sanguinis eius eodem loco habitura, quo porci gemmas orientales solent,

Nam pro bono forsitan quis audeat mori:

ibid.

Hoc ipsum tamen heroici pectoris est & eminentissimæ charitatis,

Ioan. 15,

Maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.

Si reperti fuerint Codrus aliquis Rex qui pro Atheniensibus; duo fratres Philanij qui pro Carthagenensibus; Curtius, qui pro Romanis; Bules & Sperches qui pro Lacedæmoniis vitam suam morti exposuerunt, certè pro inimicis suis mortui non sunt, sed pro amicis, à quibus sibi æternæ memoriæ causa & statuas

statuas
Christi
inimici
quem
pertin
quam
potest
expl
set. Vo
num a
charit
ferat r
stare p
tirari
nim su
quam
rum d
efficen
plis p
confu

Fui
æque
porali
emnes
Ver
goren
desper
dieran
seueri
modo
quam
aqua
poteri
se, &
Quis
perab
Opini

sternas ponendas & altaria erigenda præsciebant. Sed Christus mori debuit, & voluntariè mortuus est pro inimicis suis, & qui ipsi tam ingrati futuri erant, ad quem gradum vulgarium hominum misericordia nõ pertingit. Habuit itaq; Christus misericordiam plus quam humanam, & miserationem quanta imaginari potest, alias enim onerosam illam commissionem explere, aut mandato tam crudeli obedire vix potuisset. Venit etiam vt misericordiam in cordibus hominum à quo penitus exulabat, denuò plantaret, & charitatem quæ absque hæredibus & intestata decesserat reduceret. Et quomodo hæc commodius præstare potuit quam se ipsum exhibendo maximè charitativum, miserantem & misericordem? *Validiora enim sunt exempla, quam verba; & plenius opere docetur, quam voce;* inquit S. Leo. Diuturnus labor & opus parum durabile est velle omnia verbis & prædicatione efficere: compendior & securior via est si bonis exemplis præeamus, & quæ alijs verbis commendamus & consulimus, mox ipsi factis præstemus.

Leo Serm. de Ieiunio.

Si vis me flere, dolendum est

Horat. in Arte.

Primum ipsi tibi.

Fuit itaque Christus maximè misericors, & nihil æquè ac opera misericordiæ siue spiritualia siue corporalia exercuit: *Pertransiit benefaciendo & sanando omnes oppressos à Diabolo.* Act. 10.

Venit præterea, vt mundum à Deo ob nimicum rigorem & iustitiam auersum reduceret, & in cordibus desperantibus quæ sapius in veteri Testamento audierant, *Deus ultionum Dominus,* & toties rudes ictus seueritatis senserant, spem denuò introduceret. Quomodo autem hæc tanta amaritudo, quæ maior est quam Aloes Calecutici, aut absynthij Pontici, aut aquarum Marath amarus sapor, dulcorari melius poterit, quam si ei saccharum Indicum, mel Atheniense, & dulcissimos Maderæ liquores permisceamus? Quis fel draconum, nisi multo melle, aut manna temperabit? *Contraria contrarijs curantur,* aiunt Medici. Opinionem magnæ seueritatis, demonstratio de ma-

Psal. 93.

gna clementia expellit. Dicere itaque oportebit, quod si Dei filio incubuit, inuictamque fuit, ut homines ab opinione, quam de nimia Dei Patris severitate conceperant, remoueret; necessarium fuit, ut Spiritus sanctus corpori eius humorem inspiraret summè benignum, liberalem, patientem, misericordem, ad condonandum facilem, ad puniendum tardum, & ut verbo finiam, cor ei indiderit summè bonum, quæ & misericordia, & alieni mali sensus ipsum, & celeriter, & viuaciter feriret: animam quoque summè bonam, ut quam citissimè, & promptissimè de succurrendo proximo decerneret: denique, ut talem formaret, qualem per Prophetam descripsit, scilicet, ut esset

Isa. 2. *Benignus & misericors, pater & multa misericordia, & prestabilis super malitia.* Hanc enim descriptionem, si iuxta fontes Hebræorum ponderemus, inueniemus patronum magis benignum, quam sperare ausi fuisset: adeoque inutile non erit, post Ariam Montanum, singula seorsim ponderare.

Arias

Montan.

in 6. 2. loc.

Prima itaque vox est *benignus*; *אֱלֹהִים* iuxta LXX. hebraicè autem *Hannum*, quod quasi gratiam sonat id est, natura seu voluntas sponte sua inclinata ad benefaciendum, quæ antequam rogetur intelligit quid alijs necessarium sit, & iam ad donandum propendit.

Antequam clament ego exaudiam,

Voluntatem timentium se faciet.

Psal. 114.

Varabius vertit Beneficus; Castalio, exorabilis, sed neuter sufficienter mentem Scripturæ assequitur, maximè si textus Hebraicus vrgeatur: verbum enim illud significat affectum illum beneuolum, quem pia mater erga lactentem filium gerit, quæ non expectat donec ploratu infantili lac, pultes, quietem, aut aliud aliquod necessarium requirit; sed ipsa sollicitè secum cogitat quid paruulo hic & nunc opus sit, illaque mox anticipando & fletum eius præueniendo subministrat: Et ad hunc sensum communis nostræ translatio satis accedit, si more antiquorum opinione Latinè loquentium per benignitatem intelligamus liberalitatem & promptitudinem ad succurrendum

alteri
Cic
tibus,
illa las
quang
lunt as,
tur.

Ho
& Era
manf

Pra

per Gr

tur, vt

abiqu

meriti

enim

suum

nefa c

quæ d

cit ear

undar

sollici

gear :

tos m

docer

intenti

conu

Al

hum,

terna

aman

ni fat

amor

ribus

dicer

praag

eum

nius.

alte

alteri, siue seruitio siue pecunijs.

Cicero l. 2. de officijs: *Aut opera benignè sit indigentibus, aut pecunia facilius est hac, locupletius præsertim; sed illa lautior & splendidior, & viro forti, clariorq; dignior: quanquam enim in utroq; inest gratificandi liberalis voluntas; tamen altera ex arca, altera ex virtute depromitur.*

Horatius l. 2. Sermon. Satyr. 2. *Quippè benignus erat,* & Erasmus aliquando irridet abutentes hac voce pro mansuetudine.

Præterea vox hebræa *Hannum*, latinè potest reddi per *Gratuitus*, cui mercenarius & conductus opponitur, ut significetur Christum omnia pro nobis facere absque spe alicuius recompensæ, aut intuitu alicuius meriti præcedentis: *Gratis accepistis, gratis date*: Qui enim verè liberalis & benignus dici volet, lucrum suum respicere non debet, sed honestatem; nam benefacere alicui ob merita præterita vel futura rustica quædam beneficentia est; sic Agricola terræ benefacit eam stercorendo & excolendo, aut quia fruges abundantantes tulit, aut quia prolaturam sperat: Si villica sollicitè vaccas pascit ut multam lactis copiam emulgeat: Si porcos suos saginat subulcus ut impinguitos mactet: Christus autem donat, condonat, sanat, docet, pro nobis moritur purè gratuito, nullo modo intentionis oculum ad merita præterita vel futura conuertens. O plenum misericordia!

Benignus, benignus.

Alter a dictio est *Misericors*, & in textu hebræo *Rahum*, quod descendit à radice *Rohhem* & viscera materna significat, quasi dicat, Cordialis & ex visceribus amans: *Per viscera misericordia Dei nostri*: quod Hispani satis proprie exprimunt *entrannable* & *desentraverse* amorem intimum, vehementissimum, & ex ipsis visceribus prodeuntem significantes: & sic Galli etiam dicere possent, *se desentraviller tout à aymer quelq' un* Septuaginta interpretes dicunt *διετίμωσεν* ut significet eum qui dolet & se affligit propter afflictiones alterius.

Tertia

Tertiavox est. *Patiens*, in hebræo Erech, appatim quod ad verbum significat hominem naribus largis, quasi dicat, homo sine cholera, aut cuius ira cito evanescit: nam ut ij quibus angusti sunt naves subito furiosus iræ attrahunt, cito irascuntur, difficulter autem & tardè eos efflant per reconciliationem: ita è contra, qui largis naribus sunt præditi, tardius iram concipiunt, facilius efflant, & quam citissimè reconciliari conquescent. Voluit itaque Propheta hac phrasè innuere quod in Deo sit excellens patientia, magna longanimitas, longa dissimulatio super peccatis hominum,

Psal. 102.

Longanimis & multum misericors.

Isai. 42.

Non erit tristis, neque turbulentus.

Quid.

Est piger ad poenas princeps, ad premia velox.

Ephes. 2.

Ad iram tardus, vertit Castalio: Vatablus autem & alius quidam *longanimus*. Græca habent *μακροθυμῶν* id est, *leni animo, minimeq; celer ad vindictam*, ut explicat Erasimus in concione quadam de Misericordia Domini.

Quarta dictio erat. *Et multa misericordia*, græcè *πολυέλεος*, qui sæpè elemosynas facit, quod exprimit Paulus, *Diues in misericordia*; idemque insinuat David cum orat,

Psal. 50.

Secundum multitudinem miserationum tuarum delinquitatem meam.

Ultima dictio erat, *Præstabilis super malitia*, quod in Hebræo propriè est, *Consolabilis super malum*: videlicet significetur anima facillima ad reconciliandum, benignissima, & quæ facile excludat odium, minas seponat, omnemq; nocendi conatum aut cogitatum. Septuaginta verunt, *μετανοῶν*, id est, *Pœnitens*. Vatablus bene admodum, *Qui pœnitentia ducitur super malo*: & alius, *& pœnitens super malum*, id est, qui facile mutat decretum suum quo propter peccata nostra punire decreuerat, modo ad meliorem mentem redeam. Nouit Deus mutare sententiam, si tu noueris mutare delictum, inquit S. Ambrosius: adeoque tota Scriptura sacra plena est huiusmodi Dei pœnitentia & decreti quasi retractatione: quale decretum inter cetera

fuit illud Niniuitis per os Ionæ promulgatum, *Adhuc
quadraginta dies & Niniue subuertetur.*

Oportet itaque vt Spiritus sanctus, insignis ille sta-
tuarius & Architectus humanitatis Christi fecerit
hunc hominem Deum in sua Incarnatione secundum
similem regulam & prototypum, qualem ipse per Ioe-
lem Prophetam iam diu antea delinearat; ne structu-
ra à suo prototypo discreparet; aut veritas figura &
præfens promissio contra Dei ordinarium plus dan-
tis quam promittentis esset minor:

Fidelis Dominus in omnibus verbis suis.

Fuit itaque Christus talis; adeoque facile creditur,
quod viso Prodigio, Publicanis & alijs peccatoribus
ad Christum appropinquantibus, *& misericordia mo-
tus est.*

Ita, ita oportuit Auditores mundum Dei rigorem
perhorrentem præclara aliqua fiducia de eius boni-
tate & clementia delinire,

Qui caput è cæli regionibus ostendebat,

Horribili super adspectu mortalibus instans.

Lucretius l. i.

Lucret. l. i.

*Velut pueris absynthia tetra medentes,
Cum dare conantur, prius oras pocula circum
Contingunt mellis dulci flavoq; liquore;
Vt puerorum ætas improvida ludificetur,
Laborum tenus, interea perpotet amarum
Absynthi laticem, deceptaq; non capiatur,
Sed potius tali ractu recreata valescat.*

Quid! ergone Deus misericors? imò nisi Iesus-
Christus visibiliter in hunc mundum venisset, nun-
quam iustitia perfecta & omnibus partibus absoluta
fuisset: Misericordia enim duas condiciones quasi es-
sentialia inuoluit; vna est compassio, quæ cortan-
git, & viscera commouet, iuxta illud Isidori supra di-
ctum,

*Hinc est appellata misericordia, quod miserum cor faciat,
dolens de alia miseria: Altera subuentionis & auxiliij
præstiti miseris conditio est; compassio enim sine
subuentione manca, imperfecta, & claudicans mise-
ricor-*

meritoria est: siquid & Subuentio sine compassione misericordem non facit; adeo in nullo neque in Deo ante Incarnationem, neque in Angelo, neque in homine perfecta & omnibus numeris absoluta misericordia fuit: Non in Deo, nec Angelis, quia cum incorporei sint, & corde ac visceribus careant, capaces non sunt illius partis misericordiae quae compassio dicitur, seu sensus cordialis passionum & miseriarum alterius, sed solam habent Subuentionem: Neque etiam in homine, ut enim quis perfecte subueniat alteri, quod ad misericordiam requiritur, necesse est, ut quis omnibus miseriarum remedia, omnibus morbis efficaciam pharmaca adhibere queat, & se potissimum ab omni miseria immunem reddere, quis enim alteri conferet quod ipsemet non habet? Auis Philosophorum Aristoteles dicit: *Quod qui ex toto perierunt non misereantur*, idque ut

Arist. 2. *Reth. c. 8.* declarat S. Thomas, quia circa suas passiones ita occupantur ut alienas non considerent, adeoque miraculo-
Tho. 2. 2. cupantur ut alienas non considerent, adeoque miraculo-
q. 30. a. 2. proximū est quod diues epulo Euangelicus infernalibus flammis immerfus de quinque suis fratribus sollicitus fuerit; nam stupor quidam ita miserorum mentem absorbet, ut tanquam fulmine icti de alijs nihil cogitent: Quid autem homine impotentius: ubi aequae ac in homine exigua est succurrendi proximo in omnibus facultas:

Iuuen. *Satyr. 3.* *Isai. 28.* *Matt. 25.* *Terent. in Andria Scen. 1.*

Haud facile emergunt quorum virtutibus obstat Res angusta domi. Coangustatum est stratum, ita ut alter decidat, & pallium breue utrumque operire non potest. Ne forte non sufficiat nobis & vobis, ite potius aduidentes & emite vobis.

Neque pol. consilij locum habeo, neque auxilij copiam. Deinde exiguum posse hominum neque omnibus, neque pro singulis v. cibis sufficit; nam ut inquit quidam prudens Paterfamilias, Largitio qua fit ex re familiari, fontem ipsum benignitatis exhaurit & ita benignitas tollitur, qua quo in plures usus sis eo minus multos vti possis: Quod sane Deo non euenit, qui est inexhaustus Oceanus omnium bonorum, qui

quant
tatur,

On

Iterum

parem

posse

& nar

lans,

li, pop

Sec

sagit

miser

Homo

miseri

miser

sione

maxi

oppr

finan

To

Et

nian

ve om

ties a

test h

eit; S

curta

cotid

semp

Aff

niet.

Et

Miser

quantum eunq; largiatur nunquam tamen depauperatur, nam vt pueri norunt,

Omnia dat Dominus, non habet inde minus.

Iterum, Quid est homine post peccatum primorum parentum miserabilius, magisue perditum? sanè dici possit abortus & nothus mundi, cui Deus vitricus sit & natura nouerca, diligentius mala malis accumulans quam Iuno implacabilis aut Eurystheus Herculi, populoue Troiano.

Finis alterius mali

Seneca in

Gradus est futuri: protinus reduci

Hercule

Nouus paratur hostis; antequam letam domum

fuere.

Contingat aliud iussu ad bellum meat:

Nec ulla requies, tempus aut ullum datur

Nisi dum iubetur.

Scopus est in quem morbi, miseriæ, & infortunia sagittas suas contorquent! Verè hominem sentinam miseriæ, & malorum omnium Hospitale dixeris, *Homo natus de muliere, breui viuens tēpore, repletur multis miserijs.* Si ergo is, quem alios iuuare oportebat, ipse miser est & impotens, quomodo circa alios compassionē mouebitur, eisq; subueniet? propriæ miseriæ maximæ & frequentissimæ tanta sollicitudine ipsum oppressam tenent, vix leuiter de alijs cogitare eum suant & compati.

Tot me impediunt cura, qua meum animum diuersè

Terent. in

trahunt.

Andria

Et quamuis quidam aliquibus aliquando compatiuntur; exigua tamen ipsorum facultates non sinūt vt omnibus & quoties libuerit subueniant, aut quoties alijs necessarium fuerit: Interim homo plus potest habere compassionis cuius Deus propriè incapax est; Subuentionis verò admodū parū quia domi suæ curta admodum est supellex; & sic humana misericordia infinitè minor est quam Dei, cum Deo omnia semper suppetant, quibus miseris subueniat.

Act. 1.

Scen. 5.

Affectus in homine, sed effectus misericordia, in Deo euert.

Et sic autē Incarnationē filij Dei in nullo perfecta Misericordia reperiebatur.

Quid

Quid ergo? Ut completa misericordia daretur, necessarium erat, ut in Deo reperiretur & compassio proprie, & Subventio, Affectus scilicet simul & effectus: & ut homo similiter haberet & affectum miserendi & subveniendi effectum

Filius Dei itaque Incarnatus & homo factus est, & sic homo communicavit Deo, quod habuit, compassionem scilicet & miserendi facultatem, & Deus vicissim homini sua communia esse voluit, videlicet Subventionem, & omnibus succurrendi potestatem: omnia in communem massam coniecta sunt, ac dicere licebat cum Terentio: *Symbolum dedit; ne in symboli veniremus*, ut alius ait. & Plato; *Accommodabimus unum uni, quocumque egere maxime videatur, symbolum*, id est, *coniecta faciemus*: quae omnia per inexplicabilem communicationem idiomaticam facta sunt; ex quo tandem resultavit *Ille homo qui dicitur Iesus*, id est, Homo Deus factus est perfecte misericors, ut homo habens veram compassionem, & in corde ac visceribus sensum miseriarum nostrarum.

Homo sum, humani nihil a me alienum puto. ut Deus potestatem habens omnibus miseris subveniendi.

Psal. 62. Quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia. Hinc aliquando clamabat.

Matt. 11. Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. A deo que ubique misericordia motus est, ubique miseris subvenit, *Pertransiit benefaciendo & sanando omnes.*

Act. 10.

Deinde, Equum est credere Christum magis misericordem fuisse, quam quivis homo imaginari possit; quia omnibus, tam singulis, quam simul sumptis perfectior fuit: Ex quo tale argumentum concludo, Quicquid est perfectissimum in suo genere & inter sebi similia, perfectissime habet id quod est pulcherrimum in illo genere: verbi gratia, Demosthenes princeps Oratorum inter Græcos & Cicero inter Latinos, in præcipuo Oratorum ornamento, Actione inquam, sine dubio excelluerunt: & Pictorum Corinphæus

Terent. in And. Gellius li. 6 Noct. Plato in Cratilo. Ioan. 9.

phæus
uum c
decus
miseri

Et a
res eli
num.

& Iesu
natur
Fui
curre
Deus
mus an
jampor
dia mo

Mi
fator
vt Ho
Qu
uator
mus:
tium
omni
nostra
nim E
nem a
fectus
in ad
eis pe
bos c
homi
Perru
fond

phæus Apelles hoc potissimum excelluit, quod ad vi-
uum omnia repræsentaret: Sed hominis proprium
decus est, ex quo nomen sortitur humanitas, bonitas,
misericordia,

Homo ab humanitate dictus.

*Conueniens hominum est, hominem seruare vo-
luptas.*

Et absque hac syluestribus feris paulò præstantio-
res essemus, nam vt aiebat Alphonsus Rex Arago-
num.

Hominum clementia, belluarum feritas propria *Panor. l. 2*
est. *de Gestis*

& Iesus-Christus perfectissimus homo fuit, & totius *Alphon.*
naturæ humanæ decus ac delitiæ.

Fuit itaq; humanitate ac naturali bonitate ad suc-
currendum proximis præ omnibus præditus, & prout
Deus omnipotens ad subueniendum, verè *Ferentia-
nus amicus*, de quo Ecclesia dicit, *Deus cui proprium est
semper miseri & parcere*, & textus noster, *Et misericor-
dia motus est*: & Psalmista:

Misericors & miserator Dominus.

Psal. 100.

Misericors & plenus compassione, vt homo; mise-
rator & ad succurrendū potens, vt Deus; vtrumque,
vt Homo Deus.

Quid: audito solo dulci nomine Iesu, id est, Sal-
uator, quid præter misericordiam imaginari poterim-
us: Si nobis insonet *Euangelium*, quod bonum nū-
tium significat; læta noua; *Prædicare euangelium*
omni creatura; non nisi summè bonus & felicitatis *Marc. 16.*
nostræ amantissimus apprehendi poterit. Sciant e-
nim Euangelia historijs, quæ cordis eius teneritudi-
nem ac compassionem doceant, passimque etiam ef-
fectus misericordiæ eius repræsentent; nunc fæminæ
in adulterio deprehensæ patrocinator, aut peccatri-
cis pedibus ipsius aduolutæ causam agit; tunc mor-
bos curat, mortuos ad vitam reuocat; nunc aliquot
hominum millia fame laborantia pascit; tunc S.
Petrum vt septuagies septies in se peccanti fratri
condonet inducit: Aded, vt qui de eius misericor-
dia

dia desperat, quamuis hora vndecima aut sub ipsa
vesperam ad vineam vocatus sit, eo ipso ostendat,
quod nondum Iesum-Christum probè nouerit, &
quod non sufficienter credat ipsum perfectissimè
Hominem Deum esse, ex summè bona Matre, & in-
finito bono Patre, secundum vtramque naturam
progenitum: Si enim quispiam eum perfectè nosset,
nunquam in desperationem incidere posset; semper
enim ei succurreret.

*Maiores est eius misericordia quam iniquitas tua.
Facile placatur, qui nolens ulciscitur.*

Itaque amici Auditores in omnibus nostris mis-
erijs, peccatis & aduersitatibus speremus in hunc bo-
num bonorum; nec ipsos nos abiciamus, sed affi-
duo cogitemus agendum nobis esse eum optime
Domino, &c.

Bonum habemus Dominum, dicit Ambrosius.

CONCIO OCTAVA.

Græc.
Vulgata.
Syriaca.

Thema. $\chi\alpha\iota\tau\omicron\pi\lambda\alpha\gamma\chi\iota\sigma\theta\eta$.

Et misericordia motus est.

Et misertus est eius.

Facta repetitione more consueto,

- Dicemus } I. *Cur Deus dicatur & credatur magis mis-*
ericors, quam iustus?
II. *Quomodo explicanda sint Scripturae que di-*
cunt Deum esse magis misericordem, quam
iustum.

I.

CVR DEVS DICATUR ET
credatur magis misericors,
quam iustus?

Quam-